

רמב"ן, במדבר כ' ח'

(ז-ח) החטא במשה ואהרן במי מריבה אינו מתפרסם בכתוב, ורש"י פירש מפני שצוה אותם **ודברתם אל הסלע** ולא אמר והכיתם שאלו דברו היה הקב"ה מתקדש לעיני כל העדה ואומרים ומה סלע זה שאינו שומע ואינו מדבר מקיים דברו של הקב"ה אנו על אחת כמה וכמה ודברי אגדה הם אבל לא נתחווירו כי מאחר שצוה קח את המטה יש במשמע שיכה בו ואלו היה רצונו בדבור בלבד מה המטה הזה בידו ... וטענות רבות למפרשים בחטא הזה כבר סתר בו ר"א דברים רבים מהם והסוד שרמז בו גם הוא אינו נכון כי אם משה אבד כוונתו בעבור מריבת העם ולא דבר אל הסלע ולכן לא יצאו מים בפעם הראשונה...

אין העונש בעבור שכעס ויותר היה ראוי שיהיה העונש על משה כשקצף על פקודי החיל (במדבר ל"א י"ד) בחנם והכתוב לא ספר כלל שכעס כי שמעו נא המורים תוכחת כדרך ממרים הייתם עם ה' (דברים ט' כ"ד) ועוד כי אהרן לא כעס מימיו כי בשלום ובמישור הלך מעודו ועוד שאי אפשר שלא היה כעס גדול מאת השם עליהם בעשותם מריבה עם משה ובכל הנסיונות במדבר חטאם הגדול כשיאמרו למה העליתנו ממצרים (פסוק ה') שירצו להיות עבדים לשונאיהם בעבודת פרך מלהיות עם האלהים כבן העובד את אביו וכן אמר הכתוב יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים (במדבר י"א כ') ובפעם הראשונה אמרו פחות מזה למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא (שמות י"ז ג') והיה עליהם קצף גדול ואשמה רבה כמו שאמר ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל וגו' ובכאן כתוב מפורש (פסוק י"ג)

המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את ה' ומה פשע גדול מזה הוי רב את יוצרו ומשה אמר (דברים א' ל"ז) גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר אם כן הם חטאו וגרמו כל הרעה הזאת ולדברי הרב אין להם בכל המעשה הזה חטא ופשע כלל...

והקרוב מן הדברים שנאמרו בזה והוא טוב לדחות השואל הם דברי רבינו חננאל שכתב כי החטא הוא אמרם (פסוק י') המן הסלע הזה נוציא לכם מים וראוי שיאמרו יוציא ה' לכם מים...

והאמת כי הענין סוד גדול מסתרי התורה כי בראשונה אמר לו (שמות י"ז ו') הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור יאמר כי שמי הגדול על הצור בחורב שהוא כבוד ה' האש האוכלת בראש ההר ובעבור כן לא הכה אלא פעם אחת ויצאו מים רבים אבל בכאן לא פירש לו כן והסכימו שניהם להכות בצור פעמים והנה זה חטא ...

ועל דעתי : טעם ודברתם אל הסלע כמו על הסלע וכן כה אמר ה' צבאות אל העמודים ועל הים ועל המכוונות בבלה יובאו (ירמיהו כז י"ט כ"ב) יצוה שיאמרו לעיני העדה בהיותם נקהלים כלם שהשם יוציא להם מים מן הסלע וכן עשה ואל יקשה עליך ודברתם אל הסלע לעיניהם כי טעמו כמו לפנייהם שישמעו כלם וכן ויאמר חנניה לעיני כל ...

והשקית את העדה, שתצוה אותם לשתות לפניך וכל זה לפרסם הנס ובמעשה לא הזכיר כן וישק את העדה ואת בעירם אבל אמר (פסוק י"א) ותשת העדה ובעירם כי מרוב הצמאון ובראותם מים רבים נוזלים מיד נפלו על הנחל ושתו ועל דעת

רבותינו בבארה של מרים אמרו כי הסלע הזה הוא הצור אשר היה בחורב ולפיכך
יפרשו "מימיו" אשר היה דרכו לתת כי עתה נסתם מעינו במות מרים כי הכוונה
לרבותינו בבארה של מרים שהיה מעולם באר נסי מקור מים חיים נובע בכל מקום
שיהיה שם הרצון עליו העלה אותו לישמעאל במדבר באר שבע ונבקע בחורב מן
הצור ההוא שהיה שם ובשאר המסעים נובע מן הצור במקום שיחנו שם וכאשר
מתה הצדקת פסק המעיין ועתה חזר על ידי משה להיות לו מקור נפתח מן הסלע
הזה בעצמו והוא מה שאמר "אל הסלע" הנודע.

ועל דרך הפשט היה שם סלע סמוך למחנה וצוה ודברתם אל הסלע הזה אשר
לפניכם גם אפשר לפרש ודברתם אל הסלע אשר לעיניהם כלומר הראשון שיראו.